

ORIENTAL
ENCOUNTERS
Language, Society, Culture

SPOTKANIA
ORIENTALISTYCZNE
Język, społeczeństwo, kultura

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3793

ORIENTAL ENCOUNTERS

Language, Society, Culture

SPOTKANIA ORIENTALISTYCZNE

Język, społeczeństwo, kultura

ed. by / red.

Agnieszka Solska, Ireneusz Kida

Redaktor serii: Językoznawstwo Neofilologiczne
Bożena Cetnarowska

Recenzentka
Magdalena Bator

Table of Contents / Spis treści

- 7 Preface (*Agnieszka Solska*)
11 Przedmowa (*Agnieszka Solska*)
- I. The English Part / I. Część angielska
- 17 Jarosław Zawadzki
Loliness and solitude in Bian Zhilin's poems
[Samotność i osamotnienie w poezji Bian Zhilina]
- 34 Katarzyna Knoll
Dùzi bǎole or *tùzǐ pǎole*? The perception of Mandarin word-initial stops by Poles
[*Dùzi bǎole* czy *tùzǐ pǎole*? Postrzeżenie nagłosowych spółgłosek zwartych w mandaryńskiej chińszczyźnie przez Polaków]
- 51 Agnieszka Solska
Shuangguan: Linguistic and cultural aspects of the Chinese art of punning
[*Shuangguan*: językowe i kulturowe aspekty chińskiej sztuki posługiwania się kalamburami]
- 67 Sabina Sweta Sen-Podstawska
Living the *abhinaya*: Sensory-somatic approaches to *rasa-bhāva* in Odissi dance
[Przeżywanie *abhinaya*: zmysłowo-somatyczne sposoby podejścia do *rasa-bhāva* w tańcu Odissi]
- 82 Andrew R. Woollock
Project *e-ma*: Engaging hope – An exploration of Freire's Critical Pedagogy through arts-based inquiry with a Belfast community
[Projekt *e-ma*: pobudzanie nadziei – spojrzenie na pedagogikę krytyczną Freire'a poprzez wgląd w społeczność Belfastu w oparciu o sztukę]

II. Część polska / II. The Polish Part

- 105 Zuzanna Fluder
Czy istnieje filozofia japońska?
[Does Japanese philosophy exist?]
- 117 Ewa Tomporek-Fukuoka
Fenomen *haragei* – japońska tradycja w komunikacji interpersonalnej
oraz w biznesie
[The phenomeon of *haragei* – A Japanese tradition of interpersonal
and business communication]
- 131 Marcelina Mrowiec
Trywializacja kultury japońskiej w mediach masowych
[The trivialization of the Japanese culture in mass media]
- 142 Julian Marcinów
Współcześni samurajowie? Ewolucja modelu społecznego *salarymana*
w Japonii XX i pierwszych lat XXI wieku
[Present-day samurai? The evolution of the social model of the *salaryman* in the
Japan of the 20th century and the beginning of the 21st century]
- 162 Maria Spiechowicz
Yoroshiku onegaishimasu – koncepcja „twarzy” czy „stanowiska”?
Rodzaje grzeczności w japońskiej formule grzecznościowej
[*Yoroshiku onegaishimasu* – The concept of ‘face’ or ‘social standing’?
Types of politeness in a Japanese politeness formula]
- 172 Dagmara Wasilewska
Paradoks (*acintyatva*) w filozofii Dźiwya Goswamina
[Paradox (*acintyatva*) in Jiva Goswami’s philosophy]

Preface

It is with great pleasure that we present this publication, a collection of eleven articles which were delivered during two academic conferences: the Far Eastern Meeting at Sosnowiec (FEMIS) held in 2014, and the Oriental Meetings in Sosnowiec (OMIS), which took place in 2015. Both conferences were organized by the Institute of English, Faculty of Philology, University of Silesia in Katowice, an institution unique among university departments in Poland in offering translation study programs combining English with a range of oriental languages including Chinese, Japanese, Arabic and the languages of India. It was the scholarly interests and expertise of the specialists involved in teaching these programs that made the two conferences possible.

Interdisciplinary in character, the two conferences aimed to promote intercultural dialogue. They were addressed mainly to young scholars whose research interests focused on the languages, literatures and cultures of Oriental countries, especially China, Japan and India. This wide thematic scope of the conferences is reflected in the articles included in the present volume.

The volume consists of two parts, the first one comprises articles written in English, the second one those written in Polish.

The English part of the book opens with the article in which Jarosław Zawadzki explores the concepts of loneliness and solitude in the works of a Chinese poet, Bian Zhilin. Treating the two as *conceptemes*, which can be realized via specific *alloconcepts*, each giving the concepteme a unique flavor which determines its function, Zawadzki explores the semantic meanings and cultural facts to be gleaned from Bian Zhilin's poems as well as the insights into the feelings experienced by the loners, whether the protagonists of a poem's "story" or the lyrical voice itself.

In the next article, Katarzyna Knoll reports on an empirical study she conducted in order to determine how the parameter of voice onset time of Mandarin Chinese stops (i.e. lenis /p, t, k/ and fortis /p^h, t^h, k^h/) affects the way they are perceived by Polish adults and children with no knowledge of Chinese and by advanced adult learners of Mandarin. The results of the study indicate that the perception of voicing contrasts in Mandarin is both age- and experience-dependent.

Agnieszka Solska's article examines *shuangguan*, a stylistic device typically regarded as the Chinese equivalent of the English word 'pun.' The article offers a brief characterization of Chinese *shuangguan* contrasting them with English puns, and provides examples of their usage in contexts representative both of high and low culture. It also highlights the qualities of the Chinese language which make the profusion of punning wordplay inevitable, discusses the cultural factors underlying both the penchant Chinese speakers have for this manner of expressing meanings, and presents the ways in which this penchant manifests itself.

Sabina Sweta Sen-Podstawska's article deals with *Odissi*, one of the classical Indian dance forms, involving stylised and codified movements, and grounded in the body-mind philosophy and the aesthetic theory of *bhāva* (mood, feeling, emotion) and *rasa* (essence, sentiment). Drawing from her ethnographic fieldwork in India as well as her personal experience as an Odissi dancer, the author analyses examples from *abhinaya*, expressive dance items, and attempts to demonstrate how *rasa-bhāva* can be re-interpreted as an enactive, embodied and animated aesthetic experience of the dancer.

In his article, Andrew R. Woollock presents a doctoral research project which explored the potentiality of the Japanese votive tablet *e-ma* for nurturing hope within a specific deprived working-class community of the Donegall Pass in south Belfast. The discussion of the outcomes of the project is anchored in the theoretical frame of FREIRE's (1970, 1974) Critical Pedagogy and in an arts-based educational research approach incorporating the methodological frame of MERTENS's (2007, 2010) "transformative paradigm."

In the first article which appears in the Polish part of the volume, Zuzanna Fluder examines the development of the native Japanese thought and the way it has been affected and inspired by other cultures as well as the religious systems of Confucianism, Confucianism and native Shintoism. She discusses the peculiarities of the Japanese way of thinking and seeks to answer the question of whether there is a specifically Japanese philosophy, exhibiting its own characteristic features, distinct from the foreign influences and clearly distinguishable from religion and mythology.

In her article, Ewa Tomporek-Fukuoka discusses *haragei*, a unique feature of the Japanese culture, a kind of intuition-based sensitivity, grounded in shared experience. Manifesting itself through established rituals, and limited use of verbal means, it functions in the Japanese society as a way of evaluating people in a way that makes it possible to avoid potential confrontation when dealing with people of different views. The article is an attempt to present the uniqueness of the Japanese way of communicating both in the private context and in the workplace, and to describe the impact that *haragei* exerts on the business world.

In another article, Marcelina Mrowiec discusses the trivialisation of the Japanese culture in the Polish mass media. Succumbing to the philosophy of *infotainment*, that is, the tendency to convey news in an entertaining form, they limit their coverage of Japan-related issues almost exclusively to the Japanese mass culture. Devoid of any references to the Japanese high culture, the image of Japan they convey is thus lamentably simplistic and stereotypical.

Julian Marcinów's article deals with the model of the so-called *salaryman*, an important element of the Japanese culture of work and education since the mid-20th century. The author analyses the emergence of the model on the wave of social transformations at the turn of the 19th and 20th centuries, discusses its later evolution and the circumstances in which it started to occupy an important position in the Japanese mentality. He also discusses the changes that are currently affecting Japanese white collar workers, the changes which result from the crisis of this type of employment and the emergence of new models of masculinity.

In the next article, Dagmara Wasilewska analyses the role of the paradox of the philosophical thought and mysticism of a 16th-century Vaishnava theologian, Jiva Goswami. Wasilewska discusses the consequences of the paradox for both Goswami's philosophy and for the model of mysticism and the concept of liberation postulated in the Bengali school of Gaudiya Vaishnavism that Goswami represents.

Maria Spiechowicz's article is concerned with the Japanese politeness formula *yoroshiku onegaishimasu*, which is perceived variously as "a form of dependence" (MATSUMOTO 1988), "a concept of the situation" (FUKUSHIMA 2000), "a positive face-saving strategy" (PIZZICONI 2003) or a manifestation of the "concept of *tachiba*" (OBANA 2010). In an attempt to describe the formula at semantic-pragmatic and meta-pragmatic levels, Spiechowicz examines selected examples of its usage, contrasting them with relevant Polish equivalents.

Agnieszka Solska

References

- FREIRE, P. 1970. *The pedagogy of the oppressed*. New York: Herder and Herder.
- FREIRE, P. 1974. *Education for critical consciousness*. London: Bloomsbury Publishing.
- FUKUSHIMA, S. 2000. *Requests and culture: Politeness in British English and Japanese*. Frankfurt/M.: Peter Lang.
- MATSUMOTO, Y. 1988. Reexamination of the universality of face: Politeness phenomena in Japanese. *Journal of Pragmatics* 12: 403–426.
- MERTENS, D. M. 2007. Transformative paradigm mixed methods and social justice. *Journal of Mixed Methods Research* 1/3: 212–225.
- MERTENS, D. M. 2010. Transformative mixed methods research. *Qualitative Inquiry* 16/6: 469–474.
- OBANA, Y. 2010. The routine formula, yoroshiku onegaishimasu: The implementation of one's tachiba. *Kwansei Gakuin Daigaku Gengo Kyoiku Kenkyu Senta Kiyo: Gengo to Bunka (Bulletin of Kwansei Gakuin University Language Research Centre: Language and Culture)* 12: 53–69.
- PIZZICONI, B. 2003. Re-examining politeness, face and the Japanese language. *Journal of Pragmatics* 35: 1471–1506.

Przedmowa

Tom *Spotkania orientalistyczne. Język, społeczeństwo, kultura (Oriental Encounters. Language, Society, Culture)* jest zbiorem jedenastu artykułów wygłoszonych podczas dwóch konferencji naukowych – Sosnowieckich Spotkań Dalekowschodnich, które odbyły się w 2014 roku, oraz Sosnowieckich Spotkań Orientalistycznych, które miały miejsce w roku 2015. Organizatorem obu konferencji był Instytut Języka Angielskiego na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, jedyny w Polsce wydział uniwersytecki prowadzący programy studiów tłumaczeniowych łączących język angielski z językami orientalnymi: chińskim, japońskim, arabskim oraz językami Indii. Zorganizowanie konferencji umożliwiły naukowe zainteresowania i specjalistyczna wiedza osób zaangażowanych w prowadzenie tych programów.

Podstawę obu konferencji stanowiła interdyscyplinarność. Miały one na celu promowanie dialogu międzykulturowego. Skierowane były do młodych adeptów nauki zajmujących się w swych badaniach językami, kulturami oraz społeczeństwami krajów orientalnych – szeroko pojętego Bliskiego oraz Dalekiego Wschodu, a także Indii. Zakres tematyczny konferencji obejmował wiele zagadnień dotyczących zarówno starożytnych cywilizacji, jak i współczesnego oblicza tych regionów z całym bogactwem ich kultur oraz języków. Ta zróżnicowana tematyka odzwierciedlona została w artykułach składających się na niniejszą publikację.

Tom składa się z dwóch części. Pierwsza obejmuje artykuły napisane w języku angielskim, druga – artykuły w języku polskim.

Pierwszy artykuł w angielskiej części tomu, autorstwa Jarosława Zawadzkiego, dotyczy pojawiających się w wierszach, których autorem jest chiński

poeta Bian Zhilin, motywów osamotnienia (ang. *loneliness*) i samotności (ang. *solitude*). Zawadzki traktuje te dwa pojęcia jako tzw. conceptemy, realizowane przez konkretne allokoncepty, z których każdy nadaje conceptemowi swoisty posmak, determinujący jego funkcję. Dzięki analizie allokonceptów w wierszach Biana Zhilina Zawadzki stara się odnaleźć zawarte w nich znaczenia semantyczne i fakty kulturowe, a także próbuje zyskać wgląd w uczucia doświadczane przez samotników, takich jak występujące w wierszach postaci oraz sam podmiot liryczny.

W następnym artykule Katarzyna Knoll relacjonuje badanie empiryczne, które przeprowadziła wśród Polaków: w grupie dorosłych bez znajomości języka chińskiego (mandaryńskiego), w grupie dzieci także bez znajomości języka chińskiego oraz w grupie dorosłych o znajomości języka mandaryńskiego na poziomie zaawansowanym. Celem badania było ustalenie, jak parametr VOT (ang. *voice onset time*) wpływa na to, jak Polacy postrzegają występujące w języku chińskim (mandaryńskim) spółgłoski zwarte słabe (*lenis*) /p, t, k/ oraz mocne (*fortis*) /p^h, t^h, k^h/). Wyniki badania wskazują, iż postrzeganie kontrastu między tymi dwoma typami spółgłosek zależy zarówno od wieku, jak i od doświadczenia osób słuchających.

Artykuł Agnieszki Solskiej przedstawia *shuangguan*, figurę stylistyczną postrzeganą jako chiński odpowiednik kalamburów słownych. Autorka podaje krótką charakterystykę *shuangguan*, podkreślając to, co różni je od kalamburów, a także analizuje przykłady ich użycia zarówno w wysokich, jak i niskich kontekstach kulturowych. Wskazuje na cechy języka chińskiego, które sprawiają, iż tego rodzaju gry słowne są niezwykle rozpowszechnione, a także czynniki kulturowe leżące u podstaw upodobania Chińczyków do wyrażania znaczeń w taki właśnie sposób.

W swoim artykule Sabina Sweta Sen-Podstawska zajmuje się Odissi, jedną z odmian klasycznego *tańca indyjskiego*, charakteryzującą się sformalizowanymi i ustalonymi ruchami, a ugruntowaną w filozofii ciała i estetycznej teorii *bhāva* (nastój, uczucie) i *rasa* (istota, sentyment). Opierając się na przeprowadzonych przez siebie w terenie w Indiach badaniach etnograficznych oraz osobistych doświadczeniach jako tancerki Odissi, autorka analizuje przykłady z *abhinaya*, pełnych ekspresji elementów tańca i próbuje wykazać, iż *rasa-bhāva* można interpretować jako enaktywne, ucieleśnione i wyrażone poprzez ruch doświadczenie estetyczne tancerza.

W swoim artykule Andrew R. Woollock przedstawia, będący podstawą jego pracy doktorskiej, projekt badawczy, dotyczący potencjału, jaki może w sobie kryć japońska wotywna tabliczka *e-ma*, dla budzenia nadziei na lepszą przyszłość wśród ubogiej ludności zamieszkującej robotniczą dzielnicę

Donegall Pass w południowej części Belfastu. Analiza wyników projektu oparta jest na teoretycznych ramach pedagogiki krytycznej FREIREGO (1970, 1974) oraz na metodologicznych ramach „paradygmatu transformacyjnego” MERTENSA (2007, 2010) uwzględniających wykorzystanie sztuki do badań z dziedziny pedagogiki.

W artykule, który otwiera polską część tomu, Zuzanna Fluder przygląda się rozwojowi rodzimej myśli japońskiej, wpływom, jakim ulegała, i inspiracjom, jakie czerpała z innych kultur oraz z systemów religijnych buddyzmu, konfucjanizmu oraz rodzimego shintoizmu. Autorka rozważa specyfikę japońskiego sposobu myślenia i stara się odpowiedzieć na pytanie, czy istnieje filozofia specyficznie japońska, posiadająca własne, niezależne od obcych wpływów cechy i odróżniająca się w wyraźny sposób od religii i mitologii.

W swoim artykule Ewa Tomporek-Fukuoka omawia unikalną cechę japońskiej kultury, jaką jest *haragei* – szczególna, oparta na intuicji i wspólnym doświadczeniu wrażliwość, przejawiająca się między innymi w ustalonych rytuałach i pozwalająca na wzajemne zrozumienie się w warunkach ograniczonego wykorzystania środków komunikacji werbalnej. Funkcjonuje ona w japońskim społeczeństwie jako metoda dokonywania oceny ludzi, pozwalająca unikać potencjalnej konfrontacji oraz wynikających z tego problemów podczas kontaktów ludzi o odmiennych poglądach. Artykuł stanowi próbę przedstawienia wyjątkowości japońskiego sposobu komunikowania się w życiu prywatnym oraz w miejscu pracy, a także opisanie wpływu, jaki zjawisko *haragei* wywiera na sferę biznesową.

W kolejnym artykule Marcelina Mrowiec omawia postępującą banalizację kultury japońskiej w polskich środkach masowego przekazu. Ulegając zjawisku *infotainment*, czyli tendencji do podawania informacji w rozrywkowej formie, ograniczają one swój przekaz na temat Japonii niemal wyłącznie do japońskiej kultury masowej. Obraz Japonii, jaki przekazują, jest uproszczony i stereotypowy, pozbawiony odniesień do japońskich schematów myślowych czy też japońskiej kultury wysokiej.

Z kolei Julian Marcinów bada w swoim artykule model tzw. japońskiego *salarymana*, obecny w kulturze Kraju Kwitnącej Wiśni od połowy XX wieku i stanowiący istotny element japońskiej kultury pracy i edukacji. Autor analizuje powstanie modelu na fali przemian społecznych z przełomu XIX i XX wieku, omawia jego późniejszą ewolucję oraz okoliczności, w których zajął istotną pozycję w mentalności Japończyków. Omawia też przemiany, jakie obecnie dokonują się w środowisku japońskich „białych kołnierzyków”, związane z kryzysem tego rodzaju zatrudnienia oraz nowo powstałymi modelami męskości. Tematem artykułu Marii Spiechowicz jest niedająca się

łatwo sklasyfikować japońska formuła grzecznościowa *yoroshiku onegaishimasu*, postrzegana rozmaicie jako „forma zależności” (MATSUMOTO 1988), „koncepcja sytuacji” (FUKUSHIMA 2000), „pozytywna strategia umożliwiająca zachowanie twarzy” (PIZZICONI 2003) czy „koncepcja *tachiba*” (OBANA 2010). Artykuł stanowi próbę opisu formuły na poziomie semantyczno-pragmatycznym i metapragmatycznym i został oparty na wybranych przykładach jej użycia oraz zestawieniu ich z właściwymi do zaistniałych sytuacji polskimi odpowiednikami.

W artykule zamykającym tom Dagmara Wasilewska analizuje rolę, jaką w myśli filozoficznej i mistyce Dźiwy Goswamina – szesnastowiecznego teologa wisznuickiego – odgrywa paradoks. Autorka rozważa konsekwencje zastosowania paradoksu zarówno dla samej filozofii Goswamina, jak i dla modelu mistyki oraz koncepcji wyzwolenia postulowanej w szkole wisznuizmu bengalskiego, którą Goswamin reprezentuje.

Agnieszka Solska

Bibliografia

- FREIRE P. 1970: *The Pedagogy Of The Oppressed*. New York: Herder and Herder.
- FREIRE P. 1974: *Education For Critical Consciousness*. London: Bloomsbury Publishing.
- FUKUSHIMA S. 2000: *Requests and culture: Politeness in British English and Japanese*. Frankfurt/M.: Peter Lang.
- MATSUMOTO Y. 1988: Reexamination of the universality of face: Politeness phenomena in Japanese. *Journal of Pragmatics* 12: 403–426.
- MERTENS D.M. 2007: Transformative paradigm mixed methods and social justice. *Journal of Mixed Methods Research* 1/3: 212–225.
- MERTENS D.M. 2010: Transformative mixed methods research. *Qualitative Inquiry* 16/6: 469–474.
- OBANA Y. 2010: The routine formula, *yoroshiku onegaishimasu*: The implementation of one’s *tachiba*. *Kwansei Gakuin Daigaku Gengo Kyoiku Kenkyu Senta Kiyo: Gengo to Bunka (Bulletin of Kwansei Gakuin University Language Research Centre: Language and Culture)* 12: 53–69.
- PIZZICONI B. 2003: Re-examining politeness, face and the Japanese language. *Journal of Pragmatics* 35: 1471–1506.

Redakcja
Gabriela Marszołek (teksty angielskie)
Katarzyna Więckowska (teksty polskie)

Projekt okładki
Magdalena Starzyk

Korekta
Lidia Szumigala (teksty polskie)
Lidia Falkowska-Winder (teksty angielskie)

Redakcja techniczna i łamanie
Jadwiga Piłśniak

Copyright © 2019 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-3527-8
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-3528-5
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 12,0. Ark. wyd. 13,0
Papier Alto 90 g, vol. 1.5. Cena 22 zł + VAT
Druk i oprawa: Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7–9, 71-063 Szczecin